

Alla räknas under ett myllrande dygn

Robert Svensson,
Karl-Olov Bergman och
Rebecka Le Moine
på artjakt.

Håkan Strotz valde att behålla skogen istället för att avverka. Här i samtal med Naturskyddsföreningens skogschef Malin Sahlin.

Arböristen Per Gustavsson letar på hög höjd.

Väddsandbiet flyger från blomma till blomma.

744 olika djur, växter och svampar – däribland en och annan sensation. Det blev resultatet när ett gäng artexperter släpptes loss på ett småbruk i Östergötland. Följ med på bioblitz – en 24-timmars brakfest i biologisk mångfald.

TEXT: MATS OTTOSSON

FOTO: OLA JENNERSTEN (där inget annat anges)

Svampexperten Kjell Hedberg kliver in genom dörren till högkvarteret och man ser direkt, på hållning och uppsyn, att här kommer en man som har för avsikt att slå församlingen med häpnad.

– Hör upp. Vi har just hittat någonting jättesällsynt.

Vi befinner oss vid det här laget 3–4 timmar in i bioblitzens första dag och ett visst lugn har börjat lägga sig över till-

ställningen. En och annan artexpert är kvar ute i det stilla regnet, men många har återvänt till samlingslokalen för kaffe och blåbärsmuffins och lite småprat om sina första fynd. Håkan Andersson, expert på insekter i allmänhet och dyngbaggar i synnerhet, ska just säga ”blåklocksbi” när Kjell Hedberg gör entré och släpper bomben.

– Trollhand!

Nyheten kungörs på ett sätt som får även icke-mykologer att resa sig ur sina stolar.

En hel liten delegation avtar med Hedberg i täten och stannar vid den gårdsgård där denna svamp – som annars

föredrar träd i fuktiga miljöer – av outgrundlig anledning valt att växa.

– Eftersom trollhand kan vara på väg att försvinna från landet är det här ett jätteviktigt fynd, ska du veta, säger Hedberg till markägaren Ulrika Krynitz.

Ulrika och hennes make Håkan Strotz driver sedan 22 år den lilla östgötska gård vars sammanlagt 40 hektar skog och be-

tesmarker är föremål för bioblitzten. Lantmätnarna känner stället som Sjögetorp 1:11. För andra är det mer känt som Urnatur. Här har Ulrika och Håkan valt en annan väg än de flesta markägare: i stället för skörda skogarna och plantera igen hagarna vårdar de landskapets trivselsvärden och erbjuder privatpersoner och företagsgrupper exklusiv-enkelt boende och lever-

”Det är inte bara Ulrika och Håkan som bor och verkar på Sjögetorp 1:11 utan även ett myllrande kollektiv av andra organismer.”

ne i skogskojar och trädhus. Och detta gör de inte bara av ideologiska skäl – det är dessutom mer lönsamt.

Det var just detta vägval som fick biologen Rebecka Le Moine från Skogsgruppen i Östergötland att ta initiativet till en bioblitz.

– Jag upptäckte Urnatur i samband med en studiecirkel om hyggesfritt skogsbruk och blev väldigt inspirerad. Här finns ett exempel på att man kan tjäna mer pengar på att låta skogen stå kvar än på att hugga ner den. Att göra en totalinventering här är ett sätt att uppmärksamma att man kan använda naturen och samtidigt gynna den, säger Rebecka. ►

ALLA RÄKNAS UNDER ETT MYLLRANDE DYGN

Större vattensalamander har försvunnit från många platser i Sverige, men bioblitzten visar att den finns här på Sjögetorp.

Skimrande ängsmetallvingar på väddblomman.

Urnatur erbjuder exklusiv-enkelt boende i enkla skogskojor och trädhus.

Dagfjärilsforskaren Karl-Olov Bergman fokuserar på sitt motiv.

Trollhand är på väg att försvinna från landet.

► Att det hittas exklusiviteter å la trollhand, reliktböck och sälgskimmerfjäril på området kryddar förstås tillställningen, men huvudsyftet med en bioblitz är inte att göra spektakulära fynd. Målet är den totala artlistan och dess underförstådda budskap: att det inte bara är Ulrika och Håkan som bor och verkar på Sjögetorp 1:11 utan även ett myllrande kollektiv av andra organismer. Alla arter väger därför lika tungt.

När Peter Gustafsson skrider omkring med vadarstövlar och vattenkikare utanför Visjöns strand är det lika viktigt att han antecknar vass och gul näckros som att han sensationellt nog hittar stora mängder av den rödlistade undervattensväxten klotgräs.

Av samma skäl noterar dagfjärilsforskaren Karl-Olof Bergman den vanliga luktgräsfjärilen med samma nit som han antecknar den hotade ängsnätfjärilen.

Allt eftersom timmarna går kommer den ene efter den andre och avrapporterar till Rebecka Le Moine som agerar protokollförare. Hon registrerar fynden

på Artportalen och kan när hon vill ta fram aktuellt saldo. Hundrastreckat passerar snart, tvåhundrastreckat likaså. Enbart lavexperten Mikael Hagström har skrapat ihop mer än hundra arter, och då har han ändå än så länge bara hållit sig runt själva gårdsbyggnaderna. På tio meter stenmur har han hittat 36 arter, på en enda grov ask mer än tjugo.

– Och då struntade jag ändå av praktiska skäl i att undersöka grenverket.

Och det blir afton den första dagen och artexperterna beger sig ut på nattpasset. Fjärilslampan som belyser ett lakan som hängts upp på en uthusgavel lockar inte bara till sig flygfän – även artexperter av allskonns slag samlas kring ljuskäglan som kring en lägereld. De pyttesmå gurfärgade myggorna som prickar lakanet i

tusental får förbli obestämda, antalet myggarter i landet är fler än 2 000 och ingen myggexpert finns att tillgå på bioblitzten. Bättre går det med de nattfjärilar – främst nattflyn och mätare – som dras till lakanet. Somligt fotograferas för att identifieras i lugn och ro i högkvarteret i morgon, andra får namn direkt. Ockragul sikelvinge. Plommonmätare. Purpurmetallfly.

Charlotte Öhman och Mirjam Ansoorge letar fåstingar på får.

Samma sak med getingarna. Håkan Andersson greppar dem med pincett och tar en grundlig titt i ansiktet på dem. Takgeting och tyskgeting.

Knisp, låter det från natthimlen.
– Morkulla! ropar tre-fyra personer unisont.

Den andra dagens morgon bjuder på varmare väder. Listan är för tillfället 426 arter lång, men artexperterna har en solig förmiddag av artjakt på sig innan allmänheten anländer och de ska byta roller till guider och mångfaldsambassadörer.

Redan i ottan kommer Lars Ekqvist strosande mot högkvarteret med morgonkaffet i ena handen och i den andra en spenatliknande växt som han plockat på en av gårdens komposter.

– Jag tror det är en rödmålla, men jag skulle behöva en flora för att vara säker.

Peter Gustafsson gör sig klar att vada ut och kratta sjövattnen igen. Det som fritidsfiskarna i Visjön betraktar som irriterande sjögräs vars främsta egenskap är att det fastnar på gädd-dragets krok är i själva verket ett ovanligt artrikt växt-

samhälle. Peter fick ihop 21 olika vattenväxter igår, men har gott hopp om att kunna förlänga artlistan idag när ljuset och sikten är bättre.

Även Håkan Andersson har en plan. I väntan på att solen ska bli varm nog för att sätta ordentlig fart på blomflugor och bin samlar han färspillning som han dränker i en hink vatten varvid små dyngbaggar flyter upp till ytan. Där blir de omedelbart artbestämda som mattsvart dyngbagge, rostbrun dyngbagge, plattad dyngbagge, aftondyngbagge, hästdyngbagge, smådyngbagge och slät dyngbagge

Strax intill står naturskoleläraren och insekts-konnässören Lasse Söderström Lasse Söderström med armen nerkörd till armhålan i en slaghåv.

– Här har jag en vårtbitare som jag inte tror att någon hittat ännu.

Och väddsandbiet flyger från väddblomma till väddblomma, kålfjärilen tar en lov genom trädgården, storlommen ropar nerifrån sjön.

Allt ska med på listan. ♦

Bioblitz

EN BIOBLITZ är en totalinventering av samtliga arter på ett bestämt område under en begränsad tid – oftast ett dygn. Denna biologiska blixtsats genomförs av ett antal inbjudna artexperter som finkammar området, var och en med fokus på sin artgrupp. Inventeringen bygger på lust och ideellt engagemang, det vilar ofta ett slags festivalkänsla över arrangemanget. I upplägget ingår nästan alltid en publik del. Vid bioblitzten på Urnatur i Östergötland bjöd artexperterna allmänheten på guidningar och det visades prov på naturvårdsinsatser som lieslätter, hamling och tillverkning av biholkar.

SVERIGES FÖRSTA BIOBLITZ ägde rum i Röttle utanför Gränna i augusti 2012, med Gränna skogsgrupp som initiativtagare och Världsnaturfonden WWF som medarrangör.

FÖREBILDEN ÄR AMERIKANSK, den första bioblitzten någonsin ordnades i Kenilworth Aquatic Gardens i Washington D.C. 1996. I år genomförs det enligt National Geographic Society mer än 250 bioblitzar i USA.

DETTA HITTADES UNDER BIOBLITZEN PÅ URNATUR:

278 kärlväxter
41 mossor
181 lavar
31 svampar
3 alger
147 ryggradslösa djur
53 fåglar
2 kräldjur
6 däggdjur
2 fiskar

SUMMA: 744 ARTER (varav 19 rödlistade, det vill säga klassade som hotade av Artdatabanken).

Inventering under ytan – Peter Gustafsson letade arter med vattenkikare.

Foto: Mats Ottarson